איפכא איבעי [א] ליה למיתני א"ל איסמייה א"ל לא הכי קתני עשו גומר שלא כדרכה בשפחה חרופה דלא מיחייבי כמערה כדרכה [י]דשכבת זרע כתיב מתכוין [ב] שלא כדרכה בשפחה דפטורין כאינו מתכוין דשכבת זרע כתיב ניעור שלא כדרכה בשפחה דפטורין כישן מ"ט דשכבת זרע כתיב נמצא מתכוין והמערה בשפחה כשאין מתכוין בכל עריות ישן כדרכה כישן דעריות [ג] נמצא ניעור שלא כדרכה בשפחה כישן דכל עריות:

הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה

אמרו [א]לו אכלת חלב מביא חטאת [ד] [ב]עד אומר אכל ועד אומר לא אכל אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל מביא אשם תלוי [ה]עד [ג]אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור [ה] [ד]שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב (א) א"ר מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו [ו] [ה]מה אם ירצה לומר מזיד הייתי [ג] פטור [ז] [ו]אכל חלב וחלב בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת [ז]אכל חלב ודם ופיגול ונותר בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת זה חומר במינין הרבה ממין אחד וחומר במין אחד ממינין הרבה שאם [ח]אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית [ח] אחר בהעלם אחת ממין אחד חייב [ט]משני מינין פטור: **גמ'** קתני אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת אמרו כמה הויין תרין והוא מה אמר להון אלימא דשתיק ולא קמכחיש להו אלא (ב) שתיקה דתרין הוא דמביא חטאת על שתיקה דחד לא אימא מציעתא עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי(ג) טעמא דמכחיש ליה אבל שתיק מיחייב וכ"ש תרי [ט] אלא דקמכחיש להו מני ר"מ היא דאמר הכחשה דבי תרי לאו הכחשה היא אבל לרבנן פטור ומאי קמשמע לן מסיפא שמעת מינה (ד) הא קמשמע לן דבר זה מחלוקת ר"מ ורבנן והוא דקמכחיש להו איכא דאמרי אמרו לו [י] נמי חד קרי ליה דתנן [י]האשה [כ]שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונישאת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה דקי"ל דאפילו בחד ממאי מדקתני סיפא נישאת שלא ברשות מותרת לחזור לו מאי שלא ברשות שלא ברשות בית דין [ל](ועד אחד) מכלל דרישא ברשות ב"ד ובעד אחד אלמא גבי עד אחד קתני אמרו והבא נמי דקתני אמרו לו משמע אפילו עד אחד והוא מאי קאמר אלימא דקא מכחיש ליה מי מייתי והא קתני מציעתא עד אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור אלא דשתיק ממציעתא שמע מינה [יא] עד אחד אומר כו' טעמא דקא מכחיש ליה אבל שתק מישתק חייב לעולם דלא מכחיש ליה והכי קתני אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת במה דברים אמורים דשתיק אבל מכחיש ליה פטור ומדאורייתא מנלן דלא מכחיש ליה [יב] חייב דת"ר [2]או הודע אליו חטאתו [מ]ולא שיודיעוהו אחרים יכול אפילו אין מכחישן תלמוד לומר או הודע אליו מכל מקום [יג] במאי עסקינן אלימא [יד] בתרין תרין ואין מכחישן קרא בעי
אלא

רש"י

הכי קתני עשו כו'. והכי פירוש דברייתא עשו גומר כמערה ומתכוין כשאינו מתכוין והאי דינא הוי בכדרכה ושלא כדרכה כדמפרש [יז] הש"ס ומכל מקום קצת קשה אמאי לא תנא ניעור [יח] כישן נהדייהו ותנא ליה בתריה דכדרכה ושלא כדרכה [יט]: **נמצא** מתכוין כו'. קשה אמאי הצריך הש"ס כלישניה דהאי לאו פירוש דברייתא [כ] הוא דככר אסיקנא ליה שפיר:

כשאין מתכוין דעריות. [ל]פירש הקונטרס כגון שאשתו ואחותו במטה ונתכוין לבא על אשתו ונמצא אחותו דפטור ממלקות וחייב חטאת הואיל ונהנה דמתעסק הוא וקשה שהרי בשפחה נמי חייב חטאת[מ] כי האי גוונא [כא] שהרי מביאין על הזדון כשוגג וא"כ מאי קאמר נמצא מתכוין בשפחה כשאין מתכוין לעריות בכה"ג שוו תרווייהו [כב] לכך יש לומר כשאין מתכוין דעריות כגון נפל מן הגג ונתקע דפטור לגמרי דאנוס הוא:

הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה

אמרו לו. [כג]עד אומר [כד] [נ]אלו אכל כו'. צ"ל דמיירי שהעידוהו שנים בבת אחת דאי בזה אחר זה הא (ו) כ"מ שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים [ס]וכיון שנתקבל עדותו תו לא קפדינן בעדות השני שאומר לא אכל וצ"ל דמיירי שהאיש שמעידין בו שותק [כה] דאי אמר איני יודע פטור כדנפקא בגמרא [ע]או הודע אליו כו' ומסיק דמיירי בעד אחד שאינו יכול לחייבו קרבן וע"כ מיירי [פ] באותו שהעיד עליו אומר איני יודע דאי אמר לא אכלתי פשיטא דעד אחד לא מהימן כדכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש דנראה שאין עד אחד קם רק לשבועה:

ואשה אומרת לא אכל. [כו] מכאן משמע דאשה מהימנא טפי מגולן שהרי גבי גולן משמע דלא אמרי' שתיקה כהודאה כדאמרינן [כז] (קדושין דף סו.) אי מהימנא לך דלא גולגא הוא זיל אפקה [כח] ואע"ג דשתקה אלמא לא אמרינן שתיקה כהודאה דמיא ועובדא הוה [כט] דהוה שמיא דהוה מסדר מתנייתא קמי [צ]דרב ששת כו' אתא חד גברא ואמר שאשתו זינתה וקא אמר אי מהימנא לך דלאו גולגא הוא זיל אפקה והכא אי שתיק מהימנא האשה: **עד** אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור. והוא הדין אם אמר איני יודע כמו שפירשתי: **שאם** אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית ממין אחד חייב משני מינין פטור. [ל] וא"ת והא אמרינן בפ' קדשי מזבח (מעילה יז:) הפיגול והנותר אין מצטרפין וקא אמר בגמרא לא שנו אלא [לא] לטומאת ידים אבל לאכילה מצטרפין וי"ל דהתם [לב] לענין מלקות אי נמי לענין שאם יפלו לקדירה אחת מצטרפין לתת טעם דהא שם אחד הוא דליכא אלא חד לאו אתרווייהו אבל הכא מיירי לדין חיוב קרבן: **אימא** מציעתא עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי כו'. והוא הדין דמצי מייתי מרישא עד אומר אכל ועד אומר לא אכל ומביא אשם תלוי טעמא דלאמר עד אחד לא אכל הא לאו הכי חייב חטאת דשתיקה כהודאה דמיא דע"כ מיירי דשתק דאי מכחיש ליה פטור לגמרי ואפילו אומר איני יודע כמו שפירשתי:

[ס]**אלא** דקא מכחיש להו ומני ר"מ היא. דליכא למימר דמיירי כשאמר איני יודע דפשיטא דחייב דאיני יודע גבי תרי עדים הויא כשתיקה:
אלא

תוספות

חייב כגומר שלא כדרכה [יז] חייב כבכדרכה דמשכבי אשה כתיב (ויקרא יח): **נמצא מתכוין ומערה בשפחה**. שהערה בה בכוונה פטור דהערא' בשפחה פטור [פ] כשאינו מתכוין לעריות. הערלה פלוגתא היא (בסנהדרין בארבע מיתות)[ס] (דף נה:) איכא למ"ד הערלה זו נשיקה ואיכא למאן דאמר זו הכנסת עטרה:

הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה

אמרו לו. מפרש בגמרא: **אם הביאוהו כו'**. כגון אם העידו בו שהרג את הנפש: **אם ירצה לומר מזיד הייתי**. אם היה רוצה לפטור עצמו בשקר היה יכול לומר מזיד היה ומזיד פטור: **גמ' ר"מ היא**. דאמר אם הביאוהו שנים כו': **מאי קמשמע לן הא מסיפא שמעינן לה**. דקתני שנים אומרים אכל כו': **הכי קאמר סיפא דבר זה**. שנינו למעלה אמרו לו אכלת כו' מביא חטאת לאו דברי הכל היא אלא מחלוקת ר"מ וחכמים שרבי מאיר אומר אם הביאוהו שנים כו' וחכמים אומרים כו' וסיפא מפרש לרישא: **איכא דאמרי**. הכי פריך הש"ס אמרו משמע חד כו': **מותרת לחזור לו**. לראשון ועל פי עדים שאמרו לה שנים מת בעליך ולפיכך מותרת לראשון שהרי אנוסה היא ששנים אמרו לה דאותם בישראל שרי: **מכלל דרישא**. דקתני תצא מזה ומזה שנשאת ברשות ב"ד ועד אחד דהוה לה למידק יפה אם מת דהאי דשריוה רבנן לאנסובי על פי עד אחד משום דדייקא ומנסבא דמתוך חומר שהחמרת עליה בסופה דתצא מזה ומזה הקלת עליה בתחלתה כדאמר במסכת יבמות (דף פח.) ואמטו להכי נשאת על פי עד אחד והיא גופה לא דייקא ולישתכח דלא מת תצא מזה ומזה כדאמרינן במסכת סוטה (דף כח.) ונטמאה ונטמאה שני פעמים אחד לבעל ואחד לבועל: **לעולם דלא מכחיש ליה**. ומתניתין הכי קתני אמרו לו [יז] [כו'] בד"א כשותק אבל מכחישו כגון עד אמר אכל והוא אמר לא אכלתי פטור: **הודע אליו**. משמע מעצמו ולא שיודיעוהו אחרים:

תוספות דבר זה במחלוקת ר"מ ורבנן. תימה למאי איצטריך לאשמועינן ברישא אי לאו דליכא סתם ואחר כך מחלוקת פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים: **מכלל** דרישא ברשות ב"ד ועד אחד. דבשני עדים אין צריך רשות ב"ד:

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ג:
ב ב מיי' שם פ"ח הלכה ג:
ג ג ד מיי' שם פ"ג הלכה א:
ד ה מיי' שם פ"י הלכה א:
ה ו מיי' שם הל' א ד:
ו ז מיי' שם הלכה א:
ו ח מיי' שם הלכה ז:
ח ט מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה ה טוש"ע אה"ע סי' יז סעיף נו:

◆

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זֶרַע וְהִוא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חֻפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמְתוּ כִּי לֹא חֻפָּשָׁה: ויקרא יט כ

2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח

◆

מוסף רש"י

איסמייה. אסור בריתא זו מגירסתי (ב"מ כו.). בשאין מתכוין. לאה תוס' כאן בשם רש"י.

הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה.

עד אומר אכל. אכלת חלב בשוגג וחייב אתה קרבן (קדושין סה:). שנים אומרים אכל. חלב שוגג (ב"מ ג.). מזיד הייתי. הרי זה נאמן לפטור עצמו מקרבן, דאין עדים מאי להכחישו בזה, שהלכך אי אמר נמי לא אכלתי נאמן (יבמות פח:). למה לו לשקר (ב"מ ג.). תצא מזה ומזה. כשאר אשת איש שזינתה, דהא לאו אנוסה היא, ואע"ג דהימנוה רבנן לעד אחד בהאשה משום עיגונא, טעמא מאי משום דסמכא נפשה דדייקא עד דידעה בקושטא ומינסבא, והא דלא דייקא קנסי לה (יבמות פח:).

◆

שיטה מקובצת

א] איבעי ליה למיתני: ב] מתכוין בשלא כדרכה בשפחה ולא מחייב בשאין מתכוין כדרכה דפטור דשכבת זרע כתיב נער שלא כדרכה בשפחה דלא מחייב כישן בכדרכה דפטור מאי טעמא: ג] דעריות נער תיבת נמצא ואות י' ו' נמחק: ד] עד אומר אכל ועד אומר לא אכל ע"כ בדשתק איירי ואי בדקמכחיש ליה פטור לגמרי ואפי' כי ליכא אחר חייב וכ"ש תרי. תוס' אחרות: ה] שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי פטור. בקצת ס"י לא כתוב פטור אלא ר"מ מחייב וכן עיקר דגירסא דפטור לא יתכן רק לאיכא דאמרי אבל ללישנא קמא מפרש תלמודא הא קמ"ל כו' אי אפשר לפרש אותו וכן משמע ברש"י ז"ל שאינו גורס פטור כנ"ל [הוא דברי הגאון ר' בצלאל אשכנזי]: ו] לו ס"א אף זה אם כו': ז] זית בהעלם תיבת אחר נמחק: ח] אלא דקא מכחיש להו ומני ר"מ. וליכא למימר דאמר איני יודע דפשוט דגבי שנים איני יודע כשתיקה. תוס' אחרות: ט] לו חד נמי אמרו קרי: י] ב"ד וע"פ עדים מכלל ברישא ברשות ב"ד ועד אחד: יא] ש"מ דקתני עד: יב] ליה דחייב: יג] במאי עסקינן. אלימא בתרי ולא שיודיעוהו אחרים הייגו כשמכחישין קרא בעי ואי אמר איני יודע פשיטא דנאמנין. תוס' אחרות: יד] בתרי תרי ואין אות ן' ן' נמחק: טו] כדרכה דחייב בכדרכה: טז] לו כו': יז] כדמפרש תלמודא. גליון כלומר כדרכה ושלא כדרכה והיינו פי' דקאי אמערה ואמתכוין ואניעור כישן דכדרכה ושלא כדרכה לא הוי אלא פי' דאחריני: יח] כישן. ס"א עם קמייתא דגומר כמערה קודם כדרכה ושלא כדרכה: יט] כדרכה. גליון הכי קתני עשו גומר שלא כדרכה כו' והי"ס דברייתא עשו גומר ומתכוין כשלא כדרכה דפטור כמערה ואין מתכוין כדרכה וכן הפי' בנער ישן ותימה למה כתב כדרכה בשלא כדרכה באמצע הוי ליה למכתביה לבסוף כתר נער כישן וגם היה ראוי לשנות שלא כדרכה בכדרכה אלא דתנא בסדר ראינך הראוי להתחייב שנה תחלה. מתוס' הרא"ש: כ] דברייתא. גליון [illegible] בשפחה דפטור כשאין מתכוין בכל העריות ישן כדרכה כישן דעריות נמצא נער בשלא כדרכה כישן דכל הערוה [illegible] פירש דבמערה ושלא כדרכה דוקא יש חילוק בין שפחה לשאר עריות אבל באין מתכוין כגון שנפל מן הגג ונתקע [illegible] ז"ל: כא] נמצא אם מתכוין לאשתו ונמצא שפחה שהרי: כב] תרווייהו לכך י"ל בשאין מתכוין דעריות כגון נפל [illegible] גמרי אף מחטאת דאנוס הוא: כג] אמרו לו אכלת חלב בגמרא מפרש אי מיירי בעד אחד או בשנים ואיהו מאי [illegible] תיבת לו נמחק: כד] שותק פ"א דשתיקה כהודאה דמ"א דאי הוי מכחיש ליה או אפי' אמר כו' וכן משמע בהאשה [illegible] אותה שאמרה לא אכל הוי מחייב על אותה שאמרה שאכל ובשתיקתו כאן: כה] כדאמרי' בפ' האומר: כו] אפקה [illegible] היה אמר ז"ל אפקה ואע"ג דסבר דשתק אלמא: כז] הוה בהודאה: כח] פטור אפיגול ונותר נמי קאי וא"ת: כט] אלא בטומאת ידים: ל] דהתם מיירי לענין:

מסורת הש"ס

א) יבמות פח: וקדושין סה:, ב) [יבמות פח: ב"מ ג:], ג) [במשנה שבמשניות ליתא], ד) שבת פט., ה) יבמות פח:, ו) [ביבמות ליתא אלא בעדים], ז) (קדושין סו) יבמות פח:, ח) [ביבמות גהנה על יבמתו], ט) [ובמדבר הן], י) בפירוש רש"י שלפנינו ליתא, כ) [עי' רש"ש], ל) [צ"ל לא], מ) [יבמות פח:], נ) עי' גכוי"ן, ס) אולי צ"ל שאמר, ע) צ"ל דאמר שותלא, פ) עי' גכוי"ן.

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה דבי מאיר מחייב וחכמים פוטרין אמר ר"מ: (ב) שם אלא על שתיקה דתרין: (ג) שם לא אכלתי פטור טעמא דמכחיש: (ד) שם שמעת מיניה והא קמ"ל) תא"מ וג"ג כי' רש"י הכי קאמר סיפא: (ה) רש"י ד"ה נמצא כו' פטור במה שאינו מתכוין: (ו) תוס' ד"ה עד אומר אכל וכו' דאי כוה אמר אי הא אמר עולא בכל מקום:

◆

רבינו גרשום

מה יום כולו רצוף אף ששים כולן רצופין. כלומר דאין משלימין לאחר מיכן: מי אית להו לרבנן מפוזרין. כלל והא אמרי לעולם דמוליד שני מונה אלמא לרבנן לעולם רצופין הוו דאין בהן שום הפסק: אלא לאו ר' יהודה היא. דאמר מוליד ראשון מונה ולטעמיה קא יבעי ליה ליבעי אי רצופין אי מפוזרין ומדקא יהיב ששים רצופין בהדדי דקאמר מה יום כולו רצוף ש"מ לתוברא אית ליה דימי טומאה דשני עולין בחשבון ששים דראשון: לעולם רבנן היא ודקא אמרת מי אית להו מפוזרין כלל הכא במאי עסקינן דילדה זכר ביום פ' של נקבה שימי טהרתה של נקבה מושכין לאחר ימי טהרתה של זכר דימי טהרתה דזכר ל"ג ודנקבה ס"ו בהו דהיינו כי אמרו רבנן דביטל שני הראשון הני מילי כשמושכין ימי טהרתה של שני לאחר ימי טהרתה של ראשון אבל הכא דימי טהרה דראשון מושכין לאחר טהרה [של] שני אמרינן דאית בהו דין כפוזרין דמשלימין לאחר ימי טומאה דשני ימי טהרה דראשון: סוף סוף. כי מצית אמרת הכי הא לעולם שלמין ימי טהרה דקמאה וצד כגון בתראה לא שלמי והא היכא דימי טהרה דשני מושכין לאחר ימי טהרה דראשון רבנן לילד שני מנו. והכא ימי טהרה דשני משכי שפי מן קמאי כיצד נתעברה זכר לאחר י"ד ימי טומאה דנקבה והפילה לס"א נשתיירו מן ס"ו ימי טהרה דנקבה כ"ה ימים וימי טהרה דזכר מושכין עד מ' יום והכא קסברי רבנן דביטל שני הראשון והיכי משכחת מפוזרין לרבנן: אלא משכחת לה לרבנן כגון בילדת תאומים אחד נקבה אחד זכר וילדה נקבה קודם ואח"כ נשתהא הזכר במעי אמו עד עשרים יום לימי טהרה של נקבה ונולד ביום עשרין נשתיירו לאחר לידת הזכר נשתיירו מ"ו ימי טהרה לנקבה ויום עשרים שהוא של לידה חושב בכלל: ובעיא לפינקס לזכר ד' ימי טומאה דלידה בתוך הנך מ"ו ימי טהרה שנשתיירו לנקבה וכאן מושכין ימי טהרה דנקבה ד' יום לאחר ימי טהרה דזכר והכא לא מצי למימר ביטל שני את הראשון דימי טהרה דראשון מאוחרין: והכי קאמר יכול היכא דילדה תאומים נקבה בעיקרא והזכר לבסוף. לאחר כ' יום של טהרה איכא תיפסוק טומאה דלידה זכר במיצעי וניפוי להו ששים וששה מפוזרין כלומר י"ד יבים לאחר כ' דזכר דשבעה שנשתיירו לנקבה לאחר ימי טהרה דזכר ועוד ד' ימים משלימין לה מפני ד' ימי טומאה דלידה דכי שהפסיקים והיינו מפוזרין (ראצין) [דאינן] מפסיקין ימי טהרה (ראצין אין]: יכול מפוזרין. דמפסקי והא מיירי כגון שילדה תאומים זה ביום ראשון ואחד ביום שני שסוף ימי טומאה דשני נכנס ביום טהרה דראשון וקא בעי אי משלימין אותו יום טהרה דראשון שטימאו השני אי לא וקאמר ת"ל יום דכולן רצופין ושית חוברא אית ליה לר' יהודה דרצופין: [א]ועוד ת"ש ששת ימים והא מיירי כגון דילדה נקבה ואח"כ הפילה באותן ששת ימי טהרה שיתירין על ששים ונטמאו אותן ששת ימי טהרה וקא בעי יכול אותן ששת ימים אי בעינן להו רצופין עם ששים ומספירתן שנטמאו אי מפוזרין דמשלימין אותן לאחר ימי טומאה דשני ה"ל ששים מה ששים כולן רצופין דכתיב בהו יום אף ששה נמי: [illegible] רבנן כו': אלו מביאין קרבן עולה ויורד כו' ועל טומאת מקדש וקדשיו. הכא קתני גבי קרבן קא חשיב לטומאת מקדש וקדשיו בחדא אבל בפירקין קמא גבי כרת קא חשיב להו בתרתי דבתרווייהו כתב בהו כרת והכא גבי קדשים [ב]שמאי חשיב להו בחדא דהכי אמרינן התם במסכת שבועות הזהיר וענש על הטומאה וחייב קרבן על הטומאה דכתיב ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת ארס כו' מה כשהזהיר וענש לא ענש אלא על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב בכל קדש לא תגע וכתב בהו כרת אף חייב קרבן אלא על

א) ע"ב שייך לדף י' ע"א. ב) אולי צ"ל גבי קרבן דלא כתיב רק קרבן אחד לשניהם חשיב להו בחדא.